

ДОКТРИНА У СУДОВІЙ ПРАКТИЦІ

ЗНИЩЕННЯ ПАРТИЗАН, ЯКІ СТАНОВИЛИ ЗНАЧНУ ЧАСТИНУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА ЕТНІЧНОЇ ГРУПИ, СТАНОВИТЬ ГЕНОЦИД У РОЗУМІННІ КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИНУ ГЕНОЦИДУ ТА ПОКАРАННЯ ЗА НЬОГО*

<...>

За часів Радянського Союзу заявник перебував на службі в МДБ та КДБ. У 1956 р. він взяв участь в операції із затримання двох партизанів/опозиціонерів – пана Адольфаса Раманаускаса (кодове ім'я “Vanagas”) та його дружини пані Біруте Мазекайте (кодове ім'я “Vanda”), які перебували в опозиції до радянської влади в Литві. Після арешту пана Раманаускаса було засуджено до смертної кари, вирок щодо якого було виконано в 1957 р., а пані Мазекайте було засуджено до 8 років позбавлення волі в тюремному таборі в Сибіру. У 2014 р. після здобуття Литвою незалежності щодо заявника було відкрито кримінальне провадження за фактом геноциду у зв'язку з участю в операції проти пана Раманаускаса та пані Мазекайте. У березні 2015 р. заявника було визнано винним у вчиненні геноциду.

Суд зазначив, що пан Раманаускас був відомим партизаном/опозиціонером, який чинив опір радянській владі, та представником литовського народу. Метою зазначеної операції було усунення частини національної групи, тому заявник – пан Дрелінгас був винним у геноциді щодо якого законодавством не передбачено строку давності.

<...>

103. Суд не може не зауважити, що у справі заявника Верховний Суд справді надав розширене пояснення, детально розбираючи елементи, які становили “націю” (див. п.18 постанови Верховного Суду, процитований у п. 50 вище), також як елементи, які привели до висновку, що литовські партизани становили “значну частину литовської нації як національної та етнічної групи”. Серед іншого, Верховний Суд зазначив, що *радянські репресії були спрямовані проти найактивнішої та найвизначнішої частини литовської нації (lietuvių tauta), визначеної за критеріями національності та етнічної приналежності. Ці репресивні дії мали чітку мету – вплинути на демографічну ситуацію литовського народу. Зі свого боку учасники опору – литовські партизани, їхні зв'язки та їхні прибічники – становили значну частину литовського населення, як національну*

* Витяг із рішення Європейського суду з прав людини у справі Дрелінгас проти Литви: Drėlingas v. Lithuania. App. 28859/16. 12.03.2019 <<https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-191702>> (accessed: 10.01.2022).

ЗНИЩЕННЯ ПАРТИЗАН, ЯКІ СТАНОВИЛИ ЗНАЧНУ ЧАСТИНУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА ЕТНІЧНОЇ ГРУПИ...

та етнічну групу, оскільки партизани відігравали важливу роль у захисті національної ідентичності, культури та національної самосвідомості литовського народу. Таким чином, Верховний Суд постановив, що такі характеристики призвели до висновку, що партизани як група були значною частиною захищеної національної та етнічної групи, а отже, їхнє знищення становило геноцид як за ст. 99 Кримінального кодексу, так і за ст. II Конвенції про геноцид (див., для особливо детального аналізу, пункти 50–52 вище). З огляду на це Суд вважає, що Верховний Суд усунув недоліки, виявлені Судом у рішенні *Vasiliauskas v. Lithuania*, де було постановлено, що “не було жодного твердого висновку у встановленні фактів національними кримінальними судами, які б дозволили Суду оцінити, на якій підставі національні суди дійшли висновку, що в 1953 році литовські партизани становили значну частину національної групи, іншими словами, групу, захищену статтею II Конвенції про геноцид” (див. *Vasiliauskas v. Lithuania*, § 181).

104. Суд також зауважує, що в цьому рішенні Верховний Суд також посилався на рішення Конституційного Суду від 18 березня 2014 р., яке саме по собі вже почало забезпечувати історичне значення партизанському руху в Литві та його важливість для литовської нації (див. п. 59 вище). Таким чином, Суд визнає аргумент Уряду про поступове роз’яснення внутрішньої прецедентної практики щодо особливої ролі партизан.

105. Беручи до уваги принцип субсидіарності та формулювання рішення Суду від 2015 р., Суд вважає, що висновок Верховного Суду про те, що заявник був винним у геноциді партизан А. Р. “*Vanagas*” і Б. М. “*Vanda*”, партизан, які мають важливе значення для виживання всієї національної групи (литовської нації), що визначається етнічними ознаками (див. п. 53 вище), містить багато вказівок на підстави, на яких він був заснований. Ці підстави не спотворюють висновків рішення Суду. Навпаки, це було лояльне тлумачення рішення Суду, прийняте сумлінно з метою виконання міжнародних зобов’язань Литви. Таким чином, Суд доходить висновку, що тлумачення Верховним Судом рішення Суду від 2015 р. не було в цілому наслідком будь-якої явної фактичної чи правової помилки, яка призвела до непередбачуваного засудження заявника за геноцид.